ความสุขและคุณภาพชีวิตในสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี

สุรินทร์ มีลาภล้น, กศ.ม.* และเยาวลักษณ์ มีบุญมาก, PhD. **

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาระดับความสุขและคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี และเปรียบเทียบระดับความสุขและคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลในแต่ละชั้นปี ประชากรคือนักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 1 -4 ที่ศึกษาในปีการศึกษา 2563 จำนวน 463 คน กลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 1 -4 จำนวน 210 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละชั้นปี หลังจากได้จำนวนของกลุ่มตัวอย่างแล้ว ใช้วิธีการจับฉลากเลขที่ของนักศึกษาเพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบวัดความสุข และแบบวัดคุณภาพชีวิต ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟ่าครอนบาค ได้เท่ากับ 0.84 และ 0.81 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน One-way ANOVA และเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยใช้สถิติเชฟเฟ่

ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 มีคะแนนความสุขสูงสุดโดยอยู่ระดับมีความสุขมากกว่าคนทั่วไป รองลงมาคือนักศึกษาชั้นปีที่ 1, ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 2 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ระดับมีความสุขเท่ากับคนทั่วไป นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 มีคะแนนคุณภาพชีวิตสูงสุดโดยอยู่ระดับคุณภาพชีวิตดี รองลงมาคือนักศึกษาชั้นปีที่ 3, ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 1 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ระดับคุณภาพชีวิตกลางๆ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 – 4 มีคะแนนความสุขและคะแนนคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่พบว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 มีค่าเฉลี่ยคะแนนความสุขแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่าง และนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1, 2 และ 4 มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่าง

สรุป นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 มีคะแนนความสุขและคุณภาพชีวิตสูงที่สุด และนักศึกษาพยาบาลแต่ละชั้นปีมีคะแนนความสุขและคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ ผู้จัดการศึกษายาบาลควรจัดการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงสมรรถนะที่พึงประสงค์และความสุขและคุณภาพชีวิตของนักศึกษาไปพร้อมกัน

คำสำคัญ: ความสุข คุณภาพชีวิต นักศึกษาพยาบาล

---

*,**พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ (ด้านการสอน) วิทยาลัยพยาบาบรมราชนนี ราชบุรี คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข E-mail: Yaowaluck_m@hotmail.com

Happiness and Quality of Life to COVID-19 Epidemic among Nursing Students, Boromarajonani College of Nursing Ratchaburi

Surin Melarplont, M.Ed.
Yaowaluck Meebunmak , PhD.

Abstract

The purposes of this descriptive research were to examine the happiness and quality of life of nursing students at Boromarajonani College of Nursing, Ratchaburi, and compare the happiness and quality of life of nursing students each year. The population were 463 nursing students year 1-4 in academic year 2020. The samples were 210 nursing students year 1-4 selected by stratified random sampling, proportion allocating each class, and drawing student number. The research instruments consisted of a demographic questionnaire, happiness, and quality of life. The instrument's reliabilities checked by using Cronbach's alpha coefficient formula were 0.84 and 0.81, respectively. The data were analyzed using mean, standard deviation, and one-way ANOVA, and compared the pair differences using Scheffé's method. The results showed that:

1. The 4th-year nursing students had the highest happiness scores at the level of happiness more than others, followed by the first, the 3rd year, and the 2nd year, respectively, at the level of happiness as others.
2. The 4th - year nursing students had the highest quality of life scores at the level of good quality of life, followed by the 3rd year, the 2nd year, and the 1st year, respectively at the level of moderate quality of life.
3. Comparing the happiness in each year with Scheffé's method, it was found that the 4th year students had happiness scores differed to the 3rd year and the 2nd year nursing students with a statistical significance at the .05 level, but no difference was found when compared to the first-year nursing students.
4. Comparing the happiness ~~in~~ each year with Scheffé's method, it was found that the 4th year students' quality of life scores differed to the first year and the second year with a statistical significance at the .05 level, while the third-year students had no statistical significance.

Conclusion: The nursing students, year 4 had the highest level scores of happiness and quality of life. Each class of the nursing students had different scores of happiness and quality of life.

Recommendation: Nursing educators should organize teaching and learning with considerations about desired competencies and happiness and quality of life among the students altogether.

Keywords: Happiness Quality of life Nursing students

บทนำ

การผลิตพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ของสถาบันพระบรมราชชนกเป็นการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพื่อเตรียมบุคลากรทางการพยาบาล โดยวางเป้าหมายว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาไปต้องมีคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต มีอัตลักษณ์บัณฑิตพยาบาล คือ “การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์” ทั้งนี้การผลิตบัณฑิตให้มีอัตลักษณ์ดังกล่าว นักศึกษาต้องผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร (นิจวรรณ วีรวัฒโนดม, บังอร ศิริสกุลไพศาล, พรฤดี นิธิรัตน์, ทิพวรรณ ตั้งวงศ์กิจ, และสุวัฒนา เกิดม่วง, 2562) ซึ่งการที่นักศึกษาต้องผ่านการปลูกฝังคุณลักษณะของบัณฑิตและอัตลักษณ์ของบัณฑิตเป็นระยะเวลา 4 ปี มีการเปลี่ยนแปลงความเป็นอยู่และวิธีการเรียนจากนักเรียนมัธยมปลายที่เข้าไปโรงเรียน หลังเลิกเรียนก็กลับบ้านมาเป็นนักเรียนประจำ ต้องพักอาศัยอยู่ในวิทยาลัยและหอพักเป็นส่วนใหญ่ ถูกปลูกฝังในเรื่องของความมีระเบียบวินัย เพื่อให้มีอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลตามที่ถูกกำหนดเอาไว้ในหลักสูตรสิ่งเหล่านี้มีผลต่อตัวนักศึกษาทั้งในด้านการปรับตัวความสุขและคุณภาพชีวิตของนักศึกษา

กรมสุขภาพจิต (2564) ให้ความหมายของความสุขว่า ความสุขหมายถึงความสบายกาย สบายใจ อยู่ดีมีสุข อยู่เย็นเป็นสุข หรือพบกับความสุขสมหวัง “ความสุข” ในมุมมองนี้เป็นการสื่อความหมายของความสุขทางกาย ทางใจ ความสมหวัง และความเป็นอยู่ที่ดี อย่างไรก็ตาม นักศึกษาพยาบาลเป็นบุคลากรทางสุขภาพที่เป็นที่คาดหวังจากผู้รับบริการในเรื่องการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพ และเมื่อใกล้สำเร็จการศึกษาก็อาจถูกคาดหวังจากสังคมว่าพยาบาลต้องเป็นผู้ที่มีความรู้และทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น สามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและภาวะสุขภาพของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย (ชุติมา เพิงใหญ่, ตวงพร ชุมประเสริฐ, และศรีวัฒนา เพ็ชรรัตน์, 2562) ในทางกลับกันการที่จะเตรียมนักศึกษาให้มีความพร้อมเพื่อให้สามารถให้การพยาบาลผู้รับบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลตามความคาดหวังของสังคมนั้น นักศึกษาพยาบาลจำเป็นต้องมีความสุขในการเรียนเป็นพื้นฐานสำคัญ (กรรณิการ์ กิจนพเกียรติ, กาญจนา เลิศถาวรธรรม, วรเดช ช้างแก้ว, และวิภารัตน์ ยมดิษฐ์, 2563) จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบมีการศึกษาความสุขของนักศึกษาพยาบาลในสถาบันการศึกษาต่างๆ เช่น เกสร เกษมสุข และกรรณิกา วิชัยเนตร (2560) ที่รายงานว่า นักศึกษาพยาบาลทหารอากาศส่วนใหญ่มีความสุขเท่ากับคนทั่วไป และเมื่อเปรียบเทียบความสุขจำแนกตามชั้นปีพบว่าไม่มีความแตกต่างกัน แต่พบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยความสุขมากที่สุด รองลงมาคือชั้นปีที่ 4, 1 และ 3 ในขณะที่การศึกษาของนิตยากร ลุนพรหม และอุมาพร เคนศิลา (2561) พบว่าระดับความความสุขของนักศึกษาพยาบาลมหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี ส่วนใหญ่มีระดับความสุขอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความสุขของนักศึกษาพยาบาลคือ ปัจจัยด้านรายได้

ทั้งนี้ “ความสุข” มักถูกนำมาใช้ร่วมกับ “คุณภาพชีวิต” อยู่บ่อยครั้ง โดยสามารถพบได้ในนิยามและแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาคุณภาพชีวิต การวัดคุณภาพชีวิตสามารถสะท้อนการวัดความสุขของบุคคลในระดับที่น่าเชื่อถือได้ (ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต, เฉลิมพล แจ่มจันทร์, กาญจนา ตั้งชลทิพย์, และจรัมพร โห้ลำยอง, 2556) ธเนศ ถวิลหวัง (2558)

ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตว่าหมายถึง สภาวะความพร้อมของบุคคลทั้งในด้านร่างกายและจิตใจและด้านอื่นๆที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตที่จะสามารถส่งผลให้เขาดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งในกรณีของนักศึกษาพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก สิ่งที่นักศึกษาพบความแตกต่างจากบ้านที่ตนจากมา คือ นักศึกษาบางคนต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสถานที่ใหม่ ระเบียบของหอพักและกฎเกณฑ์อื่นๆอีกมาก ดังนั้นระดับความสุขขณะอยู่ในวิทยาลัยอาจแตกต่างไปจากครอบครัวที่เคยอาศัยอยู่ตั้งแต่วัยเด็ก อีกทั้งการให้บริการที่จัดให้นักศึกษาอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาเช่นเดียวกัน งานวิจัยของเพ็ญจมาศ คำธนะ, สรัลรัตน์ พลอินทร์, ภคพร กลิ่นหอม, และพงษ์ศักดิ์ ป้านดี (2562) ที่ได้ศึกษาคุณภาพชีวิต นักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรีพบว่าคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับดี ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านอัตมโนทัศน์ รองลงมาคือด้าน สุขภาพและการทำงาน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านสังคมและเศรษฐกิจ เมื่อเปรียบเทียบนักศึกษาที่ชั้นปีแตกต่างกันพบว่ามีระดับคุณภาพชีวิตด้านความพึงพอใจในชีวิตและการทำงานของร่างกาย ด้านสังคมและเศรษฐกิจแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรีเป็นสถาบันระดับอุดมศึกษามีหน้าที่ในการผลิตนักศึกษาพยาบาล ในระดับปริญญาตรี พันธกิจของสถาบันอุดมศึกษานอกจากมีหน้าที่ในการสอนทางวิชาการแล้วยังมีหน้าที่อื่นที่ถูกกำหนดไว้คือ การวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม จุดมุ่งหมายการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพสามารถตอบสนองต่อความต้องการของกำลังคนในการพัฒนาประเทศและการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับระบบมาตรฐานวิชาชีพและการประกันคุณภาพ มีการพัฒนากำลังคนอย่างกว้างขวางไม่มีข้อจำกัด ครอบคลุมประชากรทุกเพศทุกวัย ทุกระดับ เป็นระบบเปิดสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตมีคุณภาพตอบสนองเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2553 ที่ประสงค์จะให้จัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ สติปัญญาความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2553) ในปี 2557 พิชฌาย์วีร์ สินสวัสดิ์ และ เบญจวรรณ พิททาร์ด ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี พบว่าค่าเฉลี่ยโดยรวมคุณภาพชีวิตของนักศึกษา วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี โดยรวมอยู่ในระดับดีแต่ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านที่อยู่อาศัย ผู้วิจัยยังได้เสนอแนะให้นำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น เพราะปัจจุบันมีจำนวนนักศึกษามากขึ้นขณะที่หอพักยังมีจำนวนเท่าเดิม ในปี 2563 กรรณิการ์ กิจนพเกียรติ และคณะ ได้ศึกษาความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีความสุขในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยที่สามารถทำนายความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลได้ คือ พฤติกรรมการดูแลตนเองด้านสุขภาพจิต สถานการณ์ในชีวิตที่ก่อให้เกิดความเครียดและภาวะสุขภาพกาย

ในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการระบาดของโรคโควิด-19 และทำให้สถาบันการศึกษาต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนจากการเรียนในชั้นเรียน และการฝึกปฏิบัติงานในโรงพยาบาลและชุมชนมาเป็นการเรียนการสอนแบบออนไลน์ สิ่งเหล่านี้อาจมีผลกระทบต่อความสุข และคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลได้ ดังนั้น

ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของสถานการณ์ดังกล่าวจึงสนใจที่จะศึกษาความสุขและคุณภาพชีวิตของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีราชบุรี เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการยกระดับความสุขและพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักศึกษาในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสุขและคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนความสุขและคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี ในแต่ละชั้นปี

สมมติฐานการวิจัย

นักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี แต่ละชั้นปีมีค่าคะแนนเฉลี่ยความสุข และคะแนนคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 1 -4 ที่ศึกษาในปีการศึกษา 2563 จำนวน 463 คน

กลุ่มตัวอย่าง คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 210 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random sampling) ตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละชั้นภูมิ (Proportion Allocation) ดังแสดงในตารางที่ 1 หลังจากได้จำนวนของกลุ่มตัวอย่างแล้ว ใช้วิธีการจับฉลากเลขที่ของนักศึกษาเพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามชั้นปี

ชั้นปี	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (คน)	
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	120	54
2	108	49
3	148	67
4	87	40
รวม	463	210

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับ เพศ และ ชั้นปี

2. ดัชนีชี้วัดความสุขคนไทย (Thai Happiness Indicators: THI-15) ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2545) ประกอบด้วยข้อความ 15 ข้อ ที่เป็นข้อความทางบวก 12 ข้อ ได้แก่ข้อ 1, 2, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 13, 14 และ 15 และข้อความทางลบ 3 ข้อ ได้แก่ข้อ 3, 8 และ 12 ให้เลือกตอบตามความรู้สึกของตนเอง 4 ระดับ ตั้งแต่ไม่เลย เล็กน้อย มาก และ มากที่สุด ข้อความทางบวก ให้คะแนนดังนี้ ไม่เลย = 0 คะแนน เล็กน้อย = 1 คะแนน มาก = 2 คะแนน มากที่สุด = 3 คะแนน ส่วนข้อความทางลบให้คะแนนกลับกัน คะแนนรวมมีค่า 0 – 45 คะแนน มีเกณฑ์แปลผลดังนี้

33 - 45 คะแนน หมายถึง มีความสุขมากกว่าคนทั่วไป (Good)

27 - 32 คะแนน หมายถึง มีความสุขเท่ากับคนทั่วไป (Fair)

26 คะแนนหรือน้อยกว่า หมายถึง มีความสุขน้อยกว่าคนทั่วไป (Poor)

3. เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI) ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2545) ประกอบด้วยข้อความ 26 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม มีข้อความทางบวก 23 ข้อ ได้แก่ข้อ 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25 และ 26 และข้อความทางลบ 3 ข้อ ได้แก่ข้อ 2, 9 และ 11 ให้เลือกตอบตามความรู้สึกของตนเอง 5 ระดับ ตั้งแต่ไม่เลย เล็กน้อย ปานกลาง มาก และ มากที่สุด ข้อความทางบวก ให้คะแนนดังนี้ ไม่เลย = 1 คะแนน เล็กน้อย = 2 คะแนน ปานกลาง = 3 มาก = 4 คะแนน มากที่สุด = 5 คะแนน ส่วนข้อความทางลบให้คะแนนกลับกัน คะแนนรวมมีค่า 26 – 130 คะแนน มีเกณฑ์แปลผลดังนี้

26 - 60 คะแนน หมายถึง คุณภาพชีวิตไม่ดี

61 - 95 คะแนน หมายถึง คุณภาพชีวิตกลางๆ

96 - 130 คะแนน หมายถึง คุณภาพชีวิตดี

การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบวัดความสุขของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข และแบบวัดคุณภาพชีวิตไปทดลองใช้กับนักศึกษาพยาบาล ของวิทยาลัยพยาบาลอื่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 32 คน ประกอบด้วยนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 4 ชั้นปีละ 8 คนแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้วิธีของครอนบาค (Cronbach's Coeffcient Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.84 และ 0.81

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามทาง Google form

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้ ข้อมูลทั่วไปใช้สถิติค่าร้อยละ ข้อมูลความสุขและคุณภาพชีวิตใช้สถิติค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบข้อมูลความสุขและคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลจำแนกตามชั้นปี ตรวจสอบการแจกปกติด้วย Kolmogorov Smirnov พบว่าข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ แล้ววิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one – way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างนำมาเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้สถิติเชฟเฟ่ (Scheffe post hoc comparison) กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การพิทักษ์สิทธิ์ตัวอย่าง

งานวิจัยนี้ได้รับการพิจารณาด้านจริยธรรม โดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี เลขที่ BCNR 027/2563

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 93.33 จำแนกเป็น ชั้นปีที่ 1 จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 25.71 ชั้นปีที่ 2 จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 23.33 ชั้นปีที่ 3 จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 31.90 และชั้นปีที่ 4 จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 19.04

คะแนนความสุขและคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลจำแนกตามชั้นปี

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความสุขของนักศึกษาพยาบาลจำแนกตามชั้นปี (n=210)

ชั้นปี	คะแนนความสุข		ระดับความสุข
	M	*SD*	
1	29.85	5.38	มีความสุขเท่ากับคนทั่วไป
2	29.34	5.70	มีความสุขเท่ากับคนทั่วไป
3	29.35	1.71	มีความสุขเท่ากับคนทั่วไป
4	33.05	2.60	มีความสุขมากกว่าคนทั่วไป
โดยรวม	30.39	4.16	มีความสุขเท่ากับคนทั่วไป

จากตารางที่ 1 พบว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 มีคะแนนความสุขสูงสุด รองลงมาคือนักศึกษาชั้นปีที่ 1, ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 2 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลจำแนกตามชั้นปี (n=210)

ชั้นปี	คะแนนคุณภาพชีวิต		ระดับคุณภาพชีวิต
	M	*SD*	
1	90.93	15.41	คุณภาพชีวิตกลางๆ
2	92.42	9.28	คุณภาพชีวิตกลางๆ
3	92.94	10.66	คุณภาพชีวิตกลางๆ
4	99.33	7.88	คุณภาพชีวิตดี
โดยรวม	93.51	11.66	คุณภาพชีวิตกลางๆ

จากตารางที่ 2 พบว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 มีคะแนนคุณภาพชีวิตสูงสุดโดยอยู่ระดับคุณภาพชีวิตดี รองลงมาคือนักศึกษาชั้นปีที่ 3, ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 1 ตามลำดับ

เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความสุขและคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลแต่ละชั้นปี

ตารางที่ 3 วิเคราะห์ความแปรปรวนของค่าเฉลี่ยคะแนนความสุขและคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลจำแนกตามระดับชั้นปี ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) (n=210)

ตัวแปร	แบ่งกลุ่ม	Sum of squares	df	Mean Squares	F	p-value
คะแนนความสุข	ระหว่างกลุ่ม	202.91	3	67.64	4.07	.oo8
	ภายในกลุ่ม	3420.92	206	16.61		
	รวม	3623.83	209			
คะแนนคุณภาพชีวิต	ระหว่างกลุ่ม	1794.04	3	598.01	4.63	.004
	ภายในกลุ่ม	26610.42	206	129.18		
	รวม	28404.46	209			

p<.05

จากตารางที่ 3 พบว่า นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 – 4 มีคะแนนความสุขและคะแนนคุณภาพชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยคะแนนความสุขและคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลจำแนกตามชั้นปีด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's method)

ตัวแปร	ชั้นปี	Mean difference				
		M	ชั้นปีที่ 1	ชั้นปีที่ 2	ชั้นปีที่ 3	ชั้นปีที่ 4
คะแนนความสุข	ชั้นปีที่ 1	29.85	-	0.511	0.503	0.850
	ชั้นปีที่ 2	29.34	-	-	-0.008	-2.610*
	ชั้นปีที่ 3	29.35	-	-	-	-2.601*
	ชั้นปีที่ 4	33.05	-	-	-	-
คะแนนคุณภาพชีวิต	ชั้นปีที่ 1	90.93	-	-1.494	-2.013	-8.399*
	ชั้นปีที่ 2	92.42	-	-	-0.519	-6.905*
	ชั้นปีที่ 3	92.94	-	-	-	-6.385
	ชั้นปีที่ 4	99.33	-	-	-	-

จากตารางที่ 4 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่พบว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 มีค่าเฉลี่ยคะแนนความสุขแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่าง และนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1, 2 และ 4 มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่าง

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่าความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลโดยภาพรวมอยู่ระดับมีความสุขเท่ากับคนทั่วไป (M=30.39, *SD*= 4.16) สอดคล้องกับงานวิจัยของกรรณิการ์ กิจนพเกียรติและคณะ (2563) ที่พบว่าคะแนนความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรีอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบความสุขของนักศึกษาพยาบาลแต่ละชั้นปีพบว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 มีค่าเฉลี่ยคะแนนความสุขแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่าง โดยผลการวิจัยครั้งนี้พบว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 มีค่าเฉลี่ยคะแนนความสุขสูงที่สุด รองลงมาคือนักศึกษาชั้นปีที่ 1, 3 และ 2 ตามลำดับ แตกต่างกับงานวิจัยของอมรรัตน์ ศรีคำสุข ไชโตะ, วิภาพร วรหาญ, และวิพร เสนารักษ์ (2554) ที่พบว่านักศึกษาพยาบาลมหาวิทยาลัยขอนแก่น ชั้นปีที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยความสุขมากที่สุด รองลงมาคือชั้นปีที่ 4 ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3 ตามลำดับ ซึ่งอมรรัตน์ ศรีคำสุข ไชโตะ และคณะ (2554) ให้เหตุผลว่านักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 ยังไม่ต้องปรับตัวด้านการเรียนมากเท่ากับชั้นปีอื่นๆ เพราะในชั้นปีที่ 1 เป็นการเรียนวิชาพื้นฐาน ยังไม่ได้เข้าสู่วิชาชีพเฉพาะ และยังไม่มีการฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยจึงทำให้นักศึกษา ชั้นปีที่ 1 มีความสุขมากกว่าชั้นปีอื่นๆ สำหรับผลการวิจัยครั้งนี้พบว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1, 2 และ 3 อยู่ในช่วงที่ศึกษาภาคทฤษฎีในรูปแบบออนไลน์โดยเรียนตามปฏิทินการศึกษาที่ปรับเปลี่ยนเน้นการเรียนภาคทฤษฎีหลายวิชาแบบต่อเนื่องเพราะยังไม่มีโอกาสไปฝึกปฏิบัติงานที่โรงพยาบาลต่างๆ

จากผลกระทบของสถานการโควิด - 19 ระบาด โดยเฉพาะการเรียนวิชาทางการพยาบาลที่มีเนื้อหาที่ซับซ้อนมากกว่าที่เคยเรียนมาก่อน รวมทั้งมีการเรียนภาคทดลองที่นักศึกษาต้องแสดงสมรรถนะบางอย่างทางออนไลน์ เช่น การให้ความรู้แก่ประชาชนผ่าน Google meet ที่ต้องมีการเตรียมการหลายประการ ก็อาจทำให้นักศึกษามีความเครียดหรือวิตกกังวลมากกว่าปกติ ทำให้นักศึกษารู้สึกว่ายากและมีความเหนื่อยล้ามาก ในขณะที่นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ได้ผ่านการเรียนภาคทฤษฎีและปฏิบัติรายวิชาทางการพยาบาลที่ซับซ้อนเสร็จสิ้นแล้ว ซึ่งอาจทำให้นักศึกษารู้สึกมีความสุขมากกว่านักศึกษาในชั้นปีอื่นๆ

ผลการวิจัยประเด็นคุณภาพชีวิตพบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมของนักศึกษาพยาบาลอยู่ในระดับคุณภาพชีวิตกลางๆ (M=93.51, S.D.= 11.66) ซึ่งมีความแตกต่างจากผลการวิจัยของพิชฌาย์วีร์ สินสวัสดิ์ และเบญจวรรณ พิททาร์ด (2557) ที่พบว่านักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรีมีคุณภาพชีวิตในระดับดี ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ที่บริบทการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 ที่นักศึกษาจะต้องปรับตัวให้สามารถเรียนในรูปแบบออนไลน์ได้ อาจส่งผลให้การรับรู้คุณภาพชีวิตในการวิจัยครั้งนี้อยู่ในระดับคุณภาพชีวิตกลางๆ เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของนักศึกษาแต่ละชั้นปี พบว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1, 2 และ 4 มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่าง โดยนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 มีคะแนนคุณภาพชีวิตสูงสุด รองลงมาคือนักศึกษาชั้นปีที่ 3, 2 และ 1 ตามลำดับ ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของจินตนา กิ่งแก้ว และ ณัฐธยาน์ บุญมาก (2561) ที่พบว่า นักศึกษาพยาบาล มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา จังหวัดศรีษะเกษ ชั้นปีที่1 มีคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตสูงกว่านักศึกษาชั้นปี 2, 3 และ 4 ทั้งนี้จากผลการวิจัยที่พบว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 มีคะแนนคุณภาพชีวิตสูงกว่านักศึกษาชั้นปีอื่นๆนั้น อาจเป็นเพราะนักศึกษาได้ผ่านประสบการณ์และมีความสำเร็จในการเรียนวิชาทางการพยาบาลทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติมาแล้ว การเรียนในชั้นปีที่ 4 นับว่าเป็นความก้าวหน้าไปสู่เป้าหมายที่จะสำเร็จการศึกษาในอนาคตอันใกล้ การได้มีประสบการณ์แห่งความสำเร็จและและเห็นความสำเร็จที่กำลังจะมาถึงอาจส่งผลให้นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีกำลังใจและดำเนินชีวิตอย่างมีความหมายและมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปีอื่นๆ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายให้สถาบันการศึกษาปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลที่คำนึงถึงสมรรถนะผู้เรียนไปพร้อมกับคงไว้ซึ่งความสุขและคุณภาพชีวิตที่ดีของนักศึกษา อาจพิจารณาเลือกสมรรถนะทางวิชาชีพที่จำเป็นและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

2. ผู้สอนควรออกแบบการเรียนการสอนรายวิชาโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาระงานที่มอบหมายและความเป็นไปได้ โดยอาจใช้วิธีการบูรณาการให้ผู้เรียนทำงานแล้วสามารถสะท้อนสมรรถนะได้หลายสมรรถนะ เป็นต้น

3. ผู้รับผิดชอบด้านการพัฒนานักศึกษาควรให้ความสำคัญกับการดูแลนักศึกษาให้สามารถจัดการด้านการศึกษาและการใช้ชีวิตให้มีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นแม้อยู่ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. วิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลว่ามีรายละเอียดอย่างไร โดยเฉพาะในกลุ่มของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1, 2 และ 3 ที่มีระดับคะแนนคุณภาพชีวิตกลางๆ
2. วิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขและคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาล
3. จากวิจัยและพัฒนากิจกรรมหรือโปรแกรมที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลในระหว่างที่ศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1, 2 และ 3

เอกสารอ้างอิง

กรมสุขภาพจิต. (2565). สิ่งเล็กๆที่เรียกว่าความสุข. สืบค้นวันที่ 2 มกราคม 2565 จากพิกิพิเดีย https://www.dmh.go.th/news-

กรรณิการ์ กิจนพเกียรติ, กาญจนา เลิศถาวรธรรม, วรเดช ช้างแก้ว, และวิภารัตน์ ยมดิษฐ์. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี. *วารสารการพยาบาลและการศึกษา, 1*3(1), 71-82.

เกสร เกษมสุข และกรรณิกา วิชัยเนตร. (2560). การศึกษาความสุขของนักเรียนพยาบาลทหารอากาศ. *วารสารพยาบาลทหารบก, 18*(3), 228-235.

จินตนา กิ่งแก้ว, และณัฐธยาน์ บุญมาก. (2561). คุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาล มหาวิทยาลัย เฉลิมกาญจนา จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสาร โรงพยาบาลสกลนคร, 21*(3), 105-117.

ชุติมา เพิงใหญ่, ตวงพร ชุมประเสริฐ, และ ศรีวัฒนา เพ็ชรรัตน์. (2562). การให้คุณค่าเชิงวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลกับการก้าวสู่วิชาชีพ. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขเครือข่ายใต้,6*(3), 221-228.

ธเนศ ถวิลหวัง. (2558). *การพัฒนาคุณภาพชีวิตและองค์กร.* นครพนม: สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครพนม.

นิจวรรณ วีรวัฒโนดม, บังอร ศิริสกุลไพศาล, พรฤดี นิธิรัตน์, ทิพวรรณ ตั้งวงศ์กิจ, และสุวัฒนา เกิดม่วง. (2562). การพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตพยาบาล “การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์”. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 8*(2), 167-180.

นิตยากร ลุนพรหม และอุมาพร เคนศิลา. (2561). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อระดับความสุขของนักศึกษาพยาบาลมหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี,* การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 3 “นวัตกรรมที่พลิกโฉมสังคมโลก” 25 พฤษภาคม 2561 อุบลราชธานี หน้า 555-563.

ปัทมา ทองสม. (2553). การพัฒนาดัชนีชี้วัดความสุขในการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต สังกัดกระทรวงสาธารณสุข. *วารสารการพยาบาลและการศึกษา, 4*(1), 88-110.

พิชฌาย์วีร์ สินสวัสดิ์ และ เบญจวรรณ พิททาร์ด. (2557). คุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี. *วารสารการพยาบาลและการศึกษา, 7*(1), 97-108.

เพ็ญจมาศ คำธนะ, สรัลรัตน์ พลอินทร์, ภคพร กลิ่นหอม, และ พงษ์ศักดิ์ ป้านดี. (2562). คุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี. *วารสารพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม, 20*(38), 123-133.

มาลีวัล เลิศสาครศิริ และ วิลาวัณย์ เพ็งพานิช. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาล สถาบันอุดมศึกษาเอกชน. *วารสารสุขภาพกับการจัดการสุขภาพ, 6*(2), 16-27.

ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต, เฉลิมพล แจ่มจันทร์, กาญจนา ตั้งชลทิพย์, และจรัมพร โห้ลำยอง. (2556). *คุณภาพชีวิต การทำงาน และความสุข*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ธรรมดาเพรส จำกัด.

อภิชัย มงคล, ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์, ทวี ตั้งเสรี, วัชนี หัตถพนม, ไพรวัลย์ ร่มซ้าย, และ วรวรรณ จุฑา. (2552). *การพัฒนาและทดสอบดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทย(Version 2007)*: *กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

อมรรัตน์ ศรีคำสุข ไซโตะ, วิภาพร วรหาญ, และวิพร เสนารักษ์. (2554). ความสุขของนักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น. *วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ, 34*(2), 70-79.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities, *Educational and Psychological Measurement, 30*, 607-610.